

Džesika Brokmoul

NI DANA BEZ TEBE

Prevela Aida Bajazet

 izdavaštvo
vulkan

Beograd, 2013.

*Moj dah, moje svetlo, onaj kome moje srce leti.
Za Džima.*

1.

Elspet

Urbana, Illinois, SAD
5. mart 1912.

Draga gospođo,

Nadam se da mi nećete zameriti što vam pišem, ali to činim da bih izrazio svoje oduševljenje vašom knjigom *Iz orlovog gnezda*. Priznajem, nisam veliki ljubitelj poezije. Radije čitam knjige poput *Haklberija Fina* ili neke druge pune opasnosti i uzbudljivih avantura. Međutim, vaša poezija me je dotakla snažnije nego bilo šta drugo poslednjih godina.

Trenutno sam u bolnici, a vaša knjižica me je bodrila više od medicinskih sestara. Naročito više od jedne s brkovima kao što ih ima moj ujak Fil.

Uglavnom dosađujem lekarima da me puste iz bolnice kako bih se vratio svojim zaverama. Eto, prošle nedelje sam obojio dekanovog konja u plavo i ponadao se da ću to isto ponoviti i s njegovim terijerom. Ali otkako imam vašu knjigu, pristao sam

da ostanem u bolnici sve dok mi budu donosili onaj ukusni žele od narandže.

Većina vaših pesama govori o prevazilaženju strahova i uspinjanju na sledeći nivo. Kao što možete pretpostaviti, u bolnici me mnogo toga plaši (ponajviše ona maljava sestra kad se pojavi s toplomerom i iglama). Međutim, napisati pismo, nepozvan, jednoj književnici kao što ste vi – to je za mene najsmelijji čin.

Poslaću ga vašem izdavaču u London i iskreno se nadam da će jednom dospeti u vaše ruke. Ako ikada budem mogao da vam se odužim za ovu divnu, nadahnjujuću poeziju – tako što ću vam, na primer, obojiti konja u bilo koju boju – treba samo to da mi kažete.

S poštovanjem, vaš obožavalac,
Dejvid Grejam

Ostrvo Skaj
25. mart 1912.

Dragi gospodine Grejam,

Trebalo je samo da vidite kakva je pometnja danas nastala u našoj poštici. Svi su se okupili da vide kako čitam pismo od „obožavaoca“, kako biste rekli vi Amerikanci. Verovatno su mislili da niko živ izvan našeg ostrva nije pročitao moje stihove. Teško je reći šta ih je više uzбудilo – činjenica da je neko izvan Skaja stvarno pročitao moju knjigu ili to što je taj neko Amerikanac. Za njih ste svi vi ili kauboji ili odmetnici. Niste li?

Lično, veoma sam iznenađena i istovremeno ushićena što su moji skromni stihovi odlepršali čak do Amerike. Knjiga *Iz orlovog gnezda* tek je nedavno odštampana, pa me je tim više

Ni dana bez tebe

iznenadilo što je već uspela da preleti okean. Kako god da je stigla do vas, izuzetno mi je drago što ju je pročitao još neko osim mene.

Sa zahvalnošću,
Elspet Dan

Urbana, Illinois, SAD
10. april 1912.

Draga gospođice Dan,

Teško je reći šta me je više usrećilo – saznanje da je vaša knjiga jedna od poslednjih ili to što sam uopšte dobio odgovor od tako cenjene pesnikinje. Vi ste, pretpostavljam, svakodnevno zauzeti smišljanjem nove metrike i pronalaženjem sinonima (divnih, iskričavih, očaravajućih sinonima), dok ja uglavnom provodim dane pljačkajući banke s Džesijem Džejsom i ostalim odmetnicima i kaubojima.

Knjigu mi je poslao prijatelj iz Oksforda. Zaprepašćen sam što nisam uspeo da je pronađem ovde u Americi. Nema je čak ni u biblioteci mog univerziteta. Sada kada znam da vam ovo nije prva knjiga, moraću zamoliti druga da mi pošalje ostale.

Takođe, veoma sam iznenađen što je moje pismo bilo prvo. Bio sam siguran da će biti samo jedno od mnogih, pa sam se stoga i potrudio da bude zanimljivije i duhovitije od ostalih. Pretpostavljam da su ostali čitaoci samo bili manje odvažni od mene (ili manje drski?).

Puno pozdrava,
Dejvid Grejam

P.S. Gde se uopšte nalazi to vaše ostrvo?

Ostrvo Skaj
1. maj 1912.

Dragi gospodine Grejam,

Ne znate gde se nalazi moje prelepo ostrvo? Baš smešno! To bi bilo isto kao kada bih ja rekla da nikad nisam čula za Urbanu u Ilinoisu.

Moje ostrvo leži uz severozapadnu obalu Škotske. Netaknuto, pagansko, zeleno mesto takve lepote kakvu ne mogu nigde da zamislim na svetu. Šaljem vam crtež Pejnkorana, mesta gde živim. Na njemu se vidi moja kućica, smeštena između dva brežuljka, u samom zalivu. Moram ovo da naglasim: da bih vam ovo nacrtala, morala sam da odem pešice čak na drugu stranu zaliva, popnem se na brdo i pronađem parče zemlje na koje ću sestiti a koje nije prekriveno vresom i ovčijim izmetom. Očekujem da i vi učinite isto kada mi budete slali sliku Urbane.

Čime se bavite? Predajete? Studirate? Zaista nemam predstavu o tome šta Amerikanci rade na univerzitetu.

Elspet Dan

P.S. Inače, ja sam gospođa Dan.

Urbana, Ilinois, SAD
17. jun 1912.

Draga gospođo Dan (oprostite mi na drskosti!),

Crtate jednako lepo kao što pišete. Slika koju ste mi poslali zaista je prelepa. Ima li nešto što vi ne umete?

Pošto ja ne umem da crtam, šaljem vam nekoliko razglednica. Na jednoj je univerzitetska dvorana, a na drugoj toranj na zgradi

biblioteke. Nije loše, zar ne? Illinois je potpuno različit od vašeg ostrva; ravan je kao tepsija. Čim kročim iz studentskog grada, pogled mi puca na kukuruzna polja koja se protežu u nedogled.

Inače, radim sve ono što i moje kolege studenti: učim, jedem previše slatkiša, maltretiram dekana i njegovog konja. Uskoro završavam prirodne nauke. Moj otac se nada da ću posle upisati medicinu i početi da radim s njim u ordinaciji. Međutim, ja nešto nisam siguran u to. Za sada se samo trudim da završim poslednju godinu i pritom ostanem normalan!

Dejvid Grejam

Ostrvo Skaj
11. juli 1912.

Gospodine Grejam,

„Ima li nešto što vi ne umete?“, pitate. Pa eto, ne umem da plešem. Ni da štavim kožu. Ne umem ni da napravim bure niti da odapnem harpun. Osim toga, ne umem ni da kuvam. Možete li zamisliti da mi je pre neki dan zagorela supa?

Ali zato prilično dobro pevam, pucam iz puške i sviram trubu (to svi umeju, zar ne?) i amaterski se bavim geologijom. Mada, ni pod pretnjom smrću, ne bih umela da pripremim ukusnu pečenu jagnjetinu, pravim božanstveni božićni puding.

Oprostite mi na iskrenosti, ali volela bih da znam zašto trošite vreme (i svoj zdrav razum) na studiranje nečeg što ne volite? Da sam, kojim slučajem, imala mogućnost da studiram, ne bih potrošila ni sekund na nešto što me ne zanima.

Pretpostavljam da bih provodila vreme čitajući poeziju, pošto je to najbolji način za prekraćivanje vremena. Međutim, nakon

tolikih godina pisanja, teško da bi me sada profesori mogli nečemu naučiti.

Znam da uopšte nije ženstveno zanimanje, ali ja bih najradije studirala geologiju. Moj stariji brat Finli stalno je na vodi i donosi mi divno kamenje. Ne mogu a da se ne zapitam kako je postalo tako glatko i kako je uopšte završilo na obalama Zapadnih ostrva.

Eto, sad znate moje tajne želje! Trebalo bi, kao u bajci o Rampelstilskinu, da vam zauzvat uzmem prvorođeno dete! Ili da se zadovoljim time što ćete mi poveriti poneku svoju tajnu. Da ne studirate prirodne nauke, šta biste drugo odabrali? Šta biste najviše voleli da radite u životu?

Elspet

Urbana, Illinois, SAD

12. avgust 1912.

Dragi Rampelstilskine*,

Ako me naučite da sviram trubu, naučiću vas da plešete!

Uopšte ne mislim da je geologija neženstvena. Kako to da niste zbrisali s tog vašeg ostrva i otišli na koledž? Da živim na nekom geološki interesantnijem mestu nego što je središnji Illinois, možda bih se i sam opredelio za tu oblast. Oduvek sam želeo da studiram američku književnost – Tvena, Irvinga i ostale pisce – ali moj otac nije hteo da plaća da bih proveo četiri godine „čitajući priče“.

Šta bih najviše voleo da radim u životu? Šta je moja najveća ljubav? Pitanje je jasno i lako, ali plašim se da nisam spreman

* *Rampelstilskin* – zli patuljak iz Grimove bajke koji je uzimao ljudima decu. (Prim. prev.)

da vam pružim odgovor. Mislim da ćete ipak morati da mi uzmete prvorođeno dete.

Dejvid

Ostrvo Skaj

1. septembar 1912.

Gospodine Grejam,

E, sad ste mi baš zagolicali maštu! Šta li je to što ste oduvek želeli da postanete? Kapetan broda? Akrobata u cirkusu? Putujući prodavac parfema? Jednostavno, morate mi reći ili ću nastaviti da mudrujem i smišljam odgovore. Uostalom, ja sam pesnikinja i živim u okruženju u kom ljudi veruju u vile i duhove. Upozoravam vas, mašta mi je prilično bujna.

Pitali ste me zašto nisam otišla na koledž. Moraću prvo nešto da vam priznam. Znae, uopšte mi nije prijatno. Pre nego što vam kažem, moraću duboko da udahnem.

Znae, ja nikad nisam odlazila sa Skaja. Zaista, ceo život sam ovde. Razlog tome je... to što se užasno plašim plovidbe. Ne umem da plivam i strašno se plašim vode. Znam da ste sad verovatno pali sa stolice od smeha. Neko ko živi na ostrvu plaši se vode? Eto, sad znate da postoji i takva osoba. Sve i da znam da postoji najčarobniji fakultet na kopnu, to me ne bi nateralo da kročim na brod. A htela sam. Stvarno jesam! Htela sam da se prijavim za stipendiju. Jednom sam se čak bila spakovala. Finli i ja smo hteli zajedno da odemo. Ali kad sam ugledala onaj trajekt... predomislila sam se. Prosto ne verujem da gvozdeni brodovi mogu da plove. Ni cela flaša viskija ne bi me ubedila u suprotno.

Džesika Brokmoul

Eto, otkrila sam vam svoje dve najveće tajne. Onu o smešnoj ljubavi prema geologiji i onu o još smešnijem strahu od vode i plovidbe. Sad kad sam vam se poverila, pretpostavljam da ćete i vi to lakše učiniti. Meni možete verovati, ako ni zbog čega drugog, onda zbog toga što nemam kome (osim ovcama) da odam vašu tajnu.

Elspet

P.S. Molim vas, nemojte me više oslovljavati s „gospođo Dan“.

2.

Margaret

Škotsko granično područje
Utorak, 4. jun 1940.

Najdraža majko,

Otišla je još jedna grupa! Kunem se, u celom Edinburgu nije ostalo nijedno dete koje nismo uspeli da sklonimo na selo od ovih bombi. Ovo troje je bolje od ostalih; bar umeju sami da obrišu noseve.

Čim smestim ovu grupu, idem u kratku posetu gospođi Sanderlend u Pibls, obećala sam joj. Ima li vesti od Pola?

Voli te i ljubi,

Margaret

Edinburg

8. jun 1940.

Margaret,

Previše se trošiš; tek si stigla iz Aberdinšira! Većina devojaka ostaje na jednom mestu, motajući zavoje, radeći na brodogradilištima ili nešto drugo, šta već devojke danas rade. Ali ti moraš da jurcaš po celoj Škotskoj i da, kao u bajci o čarobnom frulašu, spasaš svu tu jadnu decu. Znaj li oni da još ne umeš da razlikuješ sever od juga? I da do nedavno ni sama nisi umela da obrišeš nos?

Ne, draga, još nema vesti od Pola. Ali, treba verovati. Ako od tog mladića možemo išta očekivati, onda je to pismo. Pisaće. A posle prvog pisma, stići će ih još stotinak.

Čuvaj se,

Voli te tvoja majka

I dalje škotsko granično područje

Sreda, 12. jun 1940.

Draga majko,

Ako moja najbolja prijateljica može da leti po Evropi s Kraljevskom avijacijom, zašto onda ja ne bih jurcala po Škotskoj?

Još nema vesti od njega, zar ne? Svi pričaju da RAF nije učestvovao u bici kod Dankerka*. Pol mi je rekao da će se brzo vratiti, ali od tada nije napisao ni slovceta. Gde bi drugo mogao otići? Ili mu je nestalo poštanskih markica ili se još nije vratio iz Francuske.

* *Danker* (*Dunkirk*) – luka u severnoj Francuskoj u kojoj su krajem maja 1940. vođene borbe između savezničkih i nemačkih snaga tokom evakuacije savezničkih snaga. (Prim. prev.)

Ni dana bez tebe

Ipak, trudim se da ostanem mirna. Ova dečica su ionako previše isprepadana jer su ih odvojili od majki, pa ne želim dodatno da ih uznemiravam.

Ujutru idem u Pibls, a odande u Edinburg. Pobrini se da me čekaju čaj i kolačići iz Majkijeve pekare! Ne bude li tako, neću sići s voza, već ću produžiti do Invernesa...

Ljubi te i voli,
Margaret

Edinburg
15. jun 1940.

Margaret,

Da sam samo znala da ću te zadržati kod kuće činijom Majkijevih kolačića, odavno bih ih kupila, bilo nestašice šećera ili ne!

Još uvek ništa od Pola. Ali rat je, pošte ne rade. Nešto se ne sećam da si ranije bila toliko zabrinuta za njega. Zar ti on nije samo drug s kojim se dopisuješ?

Majka

Pibls
Ponedjeljak, 17. jun 1940.

Majko,

Da, još sam u Piblsu. Vozovi su u haosu, a mala Eni Sanderland ne prestaje da me moljaka da je strpam u kofer i ponesem sa sobom u Edinburg. Kad joj zapretim da ću joj zalepiti stopala za pod, ona me preklinje joj ispričam još jednu priču. Znaš je,

to je ona mala, krupnih smeđih očiju. Zaista joj je teško odoleti. Znam da joj nedostaje mama, ali porodica kod koje su odseli Eni i dečaci zaista je divna. Preneću gospođi Sanderland lepe vesti.

Možda je trebalo ranije da ti kažem da mi Pol nije samo drug. Bar on tako ne misli. Kaže da je zaljubljen u mene. Rekla sam mu da je meni to smešno. Mi smo samo prijatelji. Štaviše, najbolji prijatelji. Sećaš se kako smo zajedno tumarali po planinama i pentrali se po stenama, a zatim bismo seli na travu i podelili sendvič. Prijateljstvo da, ali ne i ljubav. Nisam ti ranije ovo spominjala, jer sam bila sigurna da ćeš mi se smeјati. Zaista smešno od njega, zar ne?

Stižem kući sutra ili prekosutra, pa makar morala da pešačim iz Piblsa.

Voli te i ljubi,

Margaret

TELEGRAFSKA SLUŽBA

18.06.40 PLIMUT

MARGARET DAN EDINBURG

MEJZI NE BRINI DOBRO SAM STOP IMAM KRATAK
DOPUST U PLIMUTU STOP MISLIM NA TEBE STOP
POL

Majko!

Javio se!

Videla sam telegram na stolu i nisam mogla dočekati da se vratiš kući iz crkve. Uplašila sam se da će mi pobeći voz, pa sam

Ni dana bez tebe

brže-bolje zamotala sve kolačiće i ponela ih sa sobom. Znam da će im se Pol obradovati. Nadam se da mi nećeš zameriti.

Moj kofer i ja žurimo ka stanici Vejverli. Pisaću ti čim stignem.

Javio se.

Margaret

Edinburg

18. jun 1940.

E, moja Margaret,

Nikad ti neću poslati ovo pismo; baciću ga čim ga napišem. Kad bi samo znala koliko me je srce zbolelo kada sam pročitala poruku koju si mi ostavila među mrvicama kolača. Kad bi samo znala kako je bolno juriti za nekim da bi s njim provela samo trenutak! Kako svet prestaje da se okreće kad ga ugledaš i kako ponovo počne da se vrti, toliko brzo da ti se zavrti u glavi, kada se nađeš u njegovom zagrljaju. Kad bi samo znala da jedan takav sastanak boli više od stotinu rastanaka. E, mila moja, kad bi samo znala...

Ali ne znaš. Nikad ti o tome nisam pričala. Ti nemaš tajni preda mnom, ali ja sam tebi nešto prećutala, nešto što dugo čuvam u sebi, kao najsvetiju tajnu. Taj deo mene počeo je da grebe iznutra onog dana kad je počeo ovaj drugi rat i krenuo je da urla da ga pustim napolje istog trenutka kad si odjurila u zagrljaj svom vojniku.

Trebalo je da ti kažem. Trebalo je da te naučim kako da očeličiš svoje srce i shvatiš da pismo nije uvek samo pismo. Reči imaju čudesnu moć. Eh, da si samo to znala.

Majka

3.

Elspet

Urbana, Illinois, SAD
21. septembar 1912.

Draga Elspet,

Ako niste „gospođa Dan“, kako onda da vas oslovljavam? Kako vas prijatelji zovu? Eli? Libi? Elsi? Mene ovde zovu Mort (ne pitajte zašto), ali za moju majku sam Dejvi.

Nikada niste bili van Skaja? Meni to ne zvuči naročito neverovatno. Mislim, uvek će biti onih koji se plaše vode, a oni koji žive okruženi morem najbolje znaju koliko ono ume da bude zastrašujuće i čudljivo. Jeste li ikada prešli preko mosta?

Dakle, vi zaista želite da saznate moju tajnu? Moji roditelji nemaju pojma o ovome, a moji prijatelji bi debelo platili da mogu saznati ovako nešto. Evo o čemu je reč: najviše na svetu bih voleo da postanem plesač. Baletan, kao što je Nižinski. Gledao sam ga u Parizu, bio je fantastičan. U stvari, reč „fantastičan“ nije dovoljno jaka da bi opisala moje oduševljenje njime. Odlazio sam da ga gledam svake večeri, nezavisno od toga koje bih sedište dobio. Do tada